

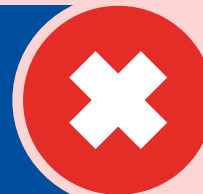
Reagowanie na dezinformację – wskazówki dla obywateli

„Podręcznik prostowania mitów 2020”, „Rules of engagement for handling disinformation” (Zasady postępowania w obliczu dezinformacji) oraz „7 ways to protect yourself against misinformation” (7 sposobów na to, jak ochronić się przed dezinformacją) (Arizona State University) to materiały, które zawierają przydatne, praktyczne wskazówki na temat tego, jak radzić sobie z dezinformacją.

References:

- ¹ *The Debunking Handbook 2020*
<https://skepticalscience.com/docs/DebunkingHandbook2020.pdf>
- ² *Rules of Engagement for Handling Disinformation - 2022 edition*
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/14279253/KS-GQ-22-003-EN-N.pdf/d0017a54-e394-3887-d4ce-875aea0606fe?t=1643963795410>
- ³ <https://news.asu.edu/20200407-solutions-7-ways-protect-yourself-against-misinformation>

CZEGO NIE ROBIĆ

Nie angażuj się w bezpośrednią dyskusję z osobami szerzącymi dezinformację, np. w mediach społecznościowych

takie działania narażają Cię na kontrataki, np. oskarżenia o rozpowszechnianie fake newsów, i mogą prowokować jeszcze więcej ataków.

Nie powtarzaj dezinformacyjnych treści („mitów”) i nie określaj ich tym mianem, dopóki nie podasz właściwych informacji i poprawnych danych

w przeciwnym razie to, co udostępniasz, może zostać w umyślny sposób błędnie wykorzystane jako potwierdzenie nieprawdziwych informacji, a także może zmniejszyć siłę obiektywnych faktów i obniżyć skuteczność argumentów i stanowisk.

W przypadku fali negatywnych ataków nie podejmuj w pośpiechu działań mających na celu zdystansowanie się od narracji osoby rzucającej oskarżenia.

Zamiast tego starannie planuj kolejne kroki poprzez formułowanie wiarygodnych i właściwie udokumentowanych odpowiedzi.

Nie wspominaj bezpośrednio dezinformacyjnego komunikatu ani nazwiska jego autora, o ile nie jest to konieczne.

Nie obawiaj się prostowania nieprawdziwych informacji.

Nie ma dowodów na to, że ich sprostowanie wywoła efekt rykoszetu – wyjątek stanowią nieliczne sytuacje, w których dochodzi do podważenia czyjegoś światopoglądu.

CO ROBIĆ

Zwracaj uwagę na źródło informacji

jeśli pochodzą z mediów społecznościowych (Facebook, Instagram lub X), miej świadomość, że mogą być nieprawdziwe. Zadaj sobie pytanie: „Od kogo pochodzi ta wiadomość i jakie jest jej tło?”. Jeśli w czytanych przez Ciebie artykułach pojawiają się oskarżenia, należy się zastanowić, kto na tym zyskuje, i jaki jest bazywy materiał źródłowy.

W przypadku informacji pochodzących z mediów społecznościowych znaczenie ma pierwotne źródło

sprawdź konto i zobacz, czy jest zweryfikowanym źródłem medialnym. Osoby wiarygodne na ogół umieszczają stosowne informacje w swoim biogramie, aby wzbudzić większe zaufanie. Korzystaj wyłącznie z „bezpiecznych platform”, na których działają zweryfikowane, zaufane konta.

Czytając artykuły informacyjne, zwracaj uwagę na to, jak są traktowane i wzmiankowane

dziennikarze pracujący dla tradycyjnych kanałów informacyjnych kierują się zbiorem zasad etyki zawodowej i podają swoje źródła. Warto podchodzić sceptycznie do artykułów, które opierają się wyłącznie na nieznanymi źródłach niemających żadnego potwierdzenia.

Pamiętaj, że liczy się nie tylko nagłówek

ważne, by przeczytać całość, szczególnie że nagłówki bardzo często są mylące i nie służą informowaniu. Celem nagłówka jest zachęcić Cię do kliknięcia linku lub kupna gazety.

Czerp wiadomości z różnych źródeł

warto korzystać z dodatkowych źródeł informacji w celu ich potwierdzenia.

CO ROBIĆ

Obserwuj swoje reakcje emocjonalne

jeśli przeczytana treść wzbudza w Tobie skrajne emocje, np. wściekłość lub niepohamowaną radość, stanowi to wyraźną wskazówkę, że należy sprawdzić inne źródła w celu potwierdzenia wiarygodności danej treści. W wielu przypadkach dezinformacja nie służy informowaniu, lecz raczej wzbudzeniu silnego gniewu lub strachu.

Gdy zauważysz, że członkowie Twojej społeczności udostępniają dezinformacyjne treści, w uprzejmy sposób dokonaj sprostowania, nie obrażając przy tym inteligencji osoby będącej autorem danej publikacji

ludzie mogą reagować oporem lub nawet atakować Cię, gdy poczują się obrażani, a w efekcie okopać się na swojej pozycji i obstawać przy fałszywej narracji dla zasady.

Jeśli zdecydujesz się zareagować na dezinformację, zadbaj o nieskomplikowany przekaz i używaj prostego języka

pamiętaj, że odbiorcami mogą być osoby niemające rozległej wiedzy na dany temat lub takie, które nie dysponują zbyt dużą ilością czasu na zapoznanie się z udostępnionymi przez Ciebie treściami.

Używaj proaktywnego, pozytywnego języka i komunikuj się w bezpośredni, zwięzły sposób.

Odpierając fałszywe twierdzenia, unikaj kłódek zbyt dużego nacisku na dezinformacyjne treści. Wyjaśnienie powodów, dla których dane treści są niepoprawne, działa skuteczniej niż samo nazwanie ich fałszem.

Zachęcaj członków społeczności online, do których należysz, by reagowali na dezinformację.

Sprostowanie ze strony użytkowników oraz algorytmy (np. rekomendowanie powiązanych artykułów zawierających sprostowanie) mogą skutecznie ograniczyć błędne postrzeganie przez społeczność, z jakim miewamy do czynienia w przypadku reagowania na dezinformację.

Wspieraj członków swoich społeczności w dokonywaniu krytycznej oceny treści, na jakie natrafiają online.

Dziel się tymi wskazówkami z innymi i przypominaj im, że dezinformacja jest w mediach społecznościowych wszechobecna.

Korzystaj z platform służących do weryfikacji alertów / sprawdzania faktów.

Używaj narzędzi umożliwiających wykrywanie dezinformacji w celu monitorowania wzmianek o określonym terminie bądź temacie.

Narzędzia te mogą również pomóc w znalezieniu zwolenników mających wpływ na społeczności, do których należą.

Oczekuj, że dana narracja dezinformacyjna będzie pojawiać się ponownie.

Dezinformacja często jest uporczywa i wymaga wielokrotnego prostowania.

